

Materiali per il corso di filologia romanza 2015-2016, corso di laurea triennale in Lingue e letterature straniere (Pietro Beltrami)

Vocali toniche

Sistema quantitativo latino:

grado di apertura	anteriori distese	centrali distese	posteriori arrotondate
piccolo (alte)	FĪLU, PĪLU		GŪLA, DŪRU
medio (medie)	TĒLA, PĒDE	BŎNU, FLŎRE	
grande (basse)		MĀLUS, MĀNUS	

Sistema quantitativo latino (distinzioni fonetiche senza valore fonologico):

FĪLU	DŪRU
PĪLU	GŪLA
TĒLA	FLŎRE
TĒRRA	FŎRTE
MĀLUS, MĀNUS	

Sistema sardo (esempi del logudorese da Michele Loporcato, Profilo linguistico dei dialetti italiani, Bari, Laterza, 2014, p. 74):

FĪLU > fī:lu, PĪRA > pī:ra 'filo' 'pera'	CRŪCE > rui:ye, LŪCE > lu: ye 'croce' 'luce'
<u>Ī, Ī > /i/</u>	<u>Ū, Ū > /u/</u>
SĒRA > sɛrɔ, VĒNIO > bɛndzo 'sera' 'vengo'	BŎNA > bɔ:na, VŎCE > bɔ:ye 'buona' 'voce'
<u>Ē, Ē > /e/</u>	<u>Ŏ, Ŏ > /o/</u>
CANE > kane 'cane'	
<u>A > /a/</u>	

Sistema 'panromanzo' o 'latino volgare' (esempi dell'italiano):

FĪLU > fīlo <u>Ī > /i/</u>	DŪRU > dūro <u>Ū > /u/</u>
PĪLU > pɛlo, TĒLA > tela <u>Ī, Ē > /e/</u>	FLŎRE > fjo:re, GŪLA > go:la <u>Ŏ, Ū > /o/</u>
TĒRRA > tɛrra <u>Ē > /ɛ/</u>	FŎRTE > fɔ:rtɛ <u>Ŏ > /ɔ/</u>
MANU > mano <u>A > /a/</u>	

Sistema romeno:

FĪLU > f ir	FŪRCA > f urca, DŪRU > dŪr
<u>I</u> > /i/	<u>Ū, Ū</u> > /u/
NĪGRU > n e gro, *PARĒTE > per e te	ŌCTO > o pt, NŌDU > n o d
<u>Ī, Ē</u> > /e/	<u>Ō, Ō</u> > /o/
CAELU [AE = Ē] > c ă r	
<u>Ē</u> > /ɛ/	
CHARTA > c ă rte ('libro')	
<u>A</u> > /a/	

Sistema siciliano (esempi da Loporcaro, cit., p. 79):

FĪLU(M) > filu, NĪVE(M) > nivi, TĒLA > tila	vŌCE > v u ci, NŪCE > n u ci, MŪRU > m u ru
<u>I, Ī, Ē</u> > /i/	<u>Ō, Ū, Ū</u> > /u/
PĒDE(m) > p e di ['pɛ:di]	*cŌRE(M) > k o ri ['kɔ:ri]
<u>Ē</u> > /e/ [ɛ]	<u>Ō</u> > /o/ [ɔ]
CASA > k a sa	
<u>A</u> > /a/	